

Игорь Дацкив, Алёна Савчук

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА (КОНЕЦ XX – НАЧАЛО XXI ВВ.)

В статье рассмотрены основные направления формирования информационного развития украинского общества. Выяснено состояние и определены первостепенные направления информационного развития в условиях трансформации общества. Проанализированы информационную политику и рассмотрены проблемы взаимодействия общества и власти.

Ключевые слова: информация, информационное развитие, информационное пространство, государство, общество.

Igor Datskiv, Olena Savchuk

MAIN AREAS OF FORMATION OF UKRAINIAN INFORMATION SOCIETY (END OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)

In the article the basic directions of formation of information of Ukrainian society. It was found status and determined the direction of the primary areas of information development in the transformation of society. Analyzed the information policy and the problems of interaction between society and government.

Key words: the information, development of information, information space, commonwealth, society.

УДК 94(477). 355. «2014/2016»

Антон Богдалов

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ДІЛЬНІСТЬ ДОБРОВОЛЬЧИХ БАТАЛЬЙОНІВ У ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ АТО

У статті досліджений процес виникнення та діяльності деяких добровольчих батальйонів на перших етапах проведення АТО. Визначена роль та вплив добровольців на перебіг військових подій. Зроблена спроба дати історичну оцінку діяльності добровольців. Досліджена участь добровольчих з'єднань у окремих військових операціях.

Ключові слова: добровольчі батальйони, добровольці, АТО, формування, військові операції.

Починаючи з лютого 2014 р. триває збройна агресія проросійських військових угруповань на Сході України. У березні 2014 р. війська Російської Федерації (далі – РФ) окупувають територію Кримського півострову. В цей час сепаратисти починають дестабілізувати ситуацію на південному сході країни. Під час проведення проросійських маніфестацій, відбуваються захоплення місцевих адміністрацій та спроби захопити приміщення місцевої влади у Маріуполі та Одесі. Досить часто ці дії відбуваються при повному чи частковому саботуванні місцевих правоохоронних органів. Опинившись під загрозою втратити фактичний та адміністративний контроль у південно-східному регіоні, Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) приймає рішення про створення альтернативних підрозділів, які б взяли на себе функції правоохоронців.

У статті зроблено спробу дослідити процес створення добровольчих батальйонів (далі – ДБ), визначити їх роль на початковому етапі воєнних дій на Сході України.

На сьогоднішній день вивчення та аналіз діяльності ДБ обмежується матеріалами у друкованих та електронних засобах масової інформації. Зокрема, журналіст Юрій Бутусов характеризує діяльність добровольчих формувань у статті «Добровольчі батальйони: структура, страхи, проблеми бойового застосування» [1]; журналістка Світлана Кравченко у статті «Добровольчі батальйони: від виникнення до підпорядкування ЗСУ чи Нацгвардії» [2] досліджує найбільші з'єднання добровольців; у публікації «Звіт: Добровольчі батальйони. Виникнення, діяльність, суперечності» аналізує діяльність підрозділів А. Гуральська [3].

Завданням дослідження є спроба дати характеристику, узагальнити, систематизувати, основні етапи діяльності ДБ у зоні АТО. Визначити роль добровольчих з'єднань та їх вплив на військову ситуацію у зоні проведення АТО.

Перші добровольчі військові формування виникають з початком військової агресії проросійських збройних формувань на Сході України. З одного боку, члени підрозділів «Самооборони Майдану», фактично стають основою нових ДБ. Створенню таких підрозділів сприяла анексія РФ Криму, яка відбувається без активного протистояння з боку силових структур. З іншого, зважаючи на поступову втрату контролю представниками внутрішніх органів над

ситуацією на південному сході, у квітні 2014 р. МВС приймає рішення про створення альтернативних військових з'єднань, які б взяли на себе функції правоохоронців. У структурі міністерства виникають добровольчі спецпідрозділи з охорони громадського порядку – батальйони патрульної служби міліції особливого призначення (далі – БПСМОП).

У критичній ситуації, Верховна рада України приймає рішення про відновлення діяльності Національної гвардії України (далі – НГУ), військового формування з правоохоронними функціями, що починає діяти у структурі МВС [4]. Основою НГУ стають внутрішні війська, частина підрозділу формується з добровольців [5]. За формами підпорядкування та приналежністю, новостворені підрозділи можна поділити на батальйони територіальної оборони (далі – БТРО) та спеціальні батальйони міліції (далі – СБМ).

Серед створених ДБ лише деякі повноправно відповідають назві «добровольчі». З початком воєнних дій тільки частина підрозділів формувалася на добровольчих засадах, без залучення правоохоронців. Серед них: «Азов», «Айдар», «Тимур», «Донбас», «ДУК», «ОУН». Інші підрозділи, які офіційно у своїй назві мають визначення «добровольчі», добровольчими були частково. Виключно з добровольців були сформовані військові підрозділи, які склалися з іноземців: «Грузинський легіон», тактична група «Білорусь», як приватна структура «Добровольчого українського корпусу «ДУК» та бійці батальйону «ім. Джохара Дудаєва», до якого переважно входили чеченці.

Від початку війни на Сході України діють добровольчі загони «Правого сектору» (далі – ПС) – «ДУК» та «ОУН», які не були підконтрольні МВС та Міністерству оборони. Після того, як усі з'єднання зобов'язували відійти у підпорядкування силових структур, офіційно цілісна діяльність «ДУК» була припинена. Сьогодні підрозділ має статус громадянського об'єднання, яке не має фактичної прив'язки до політичної партії ПС. Неофіційно, бійці батальйону продовжують діяти в зоні АТО, співпрацюючи зі Збройними силами України (далі – ЗСУ). При виконанні бойових завдань «ДУК» діє самостійно, приймаючи рішення в залежності від ситуації [6].

Частина батальйону «ОУН» легалізована в квітні 2015 р., коли увійшла до складу 93-механізованої бригади ЗСУ.

Єдиними добровольцями, що юридично не знаходилися у підпорядкуванні ЗСУ, залишалися загони, сформовані з іноземців. У лютому 2016 р. «Грузинський легіон» став частиною 25-ої механізованої бригади. Цей факт був прецедентом в історії ЗСУ. Вперше, офіційно на службі в українській армії знаходяться підрозділи, що складаються з бійців, які не є громадянами України.

Батальйон «ім. Джохара Дудаєва» неодноразово звертався до представників силових структур з пропозиціями щодо легалізації. Попередні та останнє звернення з приводу входження окремою ротою до складу батальйону «Золоті ворота» залишаються поза увагою [7].

Перші підрозділи із залученням добровольців у структурі МВС почали формуватися за ініціативи Дніпропетровської та Луганської обласних адміністрацій. Наприкінці квітня у Дніпропетровську створюються загони під назвою «Дніпро-1», у Луганську – «Тимур» [8].

Свою діяльність луганський батальйон фактично не встиг розпочати. Його керівник – Т. Юлдашев, 28 квітня 2014 р., разом з тридцятьма добровольцями прибув до м. Щастя для проходження підготовки. Тут комбат був взятий у заручники та доставлений до будинку СБУ, де перебував у полоні упродовж 35 днів [9]. Після звільнення він намагався створити ще один добровольчий підрозділ у Луцьку. Загинув Т. Юлдашев від кулі снайпера 26 серпня 2016 р., захищаючи Савур-Могили.

Фактично першим розпочалося формування БПСМОП «Дніпро» 14 квітня 2014 р. Запис перших добровольців розпочався 28 квітня 2014 р. В цей час у назві батальйону з'являється цифра «1». Майже одночасно зі створенням «Дніпра», Д. Ярош на базі ПС розпочав формування підрозділу з аналогічною назвою. Для уникнення плутанини, дніпропетровський підрозділ називають «Дніпро – 1», підрозділ ПС – «Дніпро – 2». Упродовж квітня–грудня батальйон, а з вересня – полк, очолює Ю. Береза. У грудні на чолі полку став В. Печененко. Від часу створення «Дніпро – 1» забезпечує правопорядок у прилеглих районах Донецької обл., здійснює патрулювання, займається охороною блокпостів та залізничних станцій. Під час позачергових виборів Президента України 25 травня 2014 р., батальйон охороняв Красноармійську міську раду та забезпечував проведення голосування у чотирьох районах Донецької обл. Після участі у звільненні Маріуполя 12 червня 2014 р., частина батальйону залишається у місті. У другій половині 2015 р. «Дніпро – 1» приймав участь у боях біля Іловайська та Пісків. Під Іловайськом 9 бійців батальйону загинуло, 10 зникли безвісти, у боях біля Пісків загинуло 8 бійців підрозділу. Під час воєнних дій полк «Дніпро – 1» втратив 30 осіб [10].

Наприкінці квітня 2014 р. формується добровольчий підрозділ територіальної оборони – «Донбас». Підрозділ формує К. Гришин, відомий, як Семен Семенченко. У травні 2014 р. кількість особового складу батальйону сягнула 120 осіб, на початку червня їх кількість складала понад 800

бійців [11]. «Донбас» виконував бойові завдання у багатьох районах Донецької обл. зі звільнення та охорони будівель, у яких розміщувалися місцева влада та правоохоронні структури, зокрема: 15 травня 2014 р. звільнено приміщення районного відділу міліції у Великій Новосілці [12]; 22 травня 2014 р. взято під контроль будинок районної ради Володарського району. Наприкінці місяця батальйон умовно поділено на три частини. Перша – увійшла до складу НГУ, друга – стала частиною 24-ого БТрО, підпорядкована ЗСУ, третя – продовжила самостійно діяти в районі Західного Донбасу.

У складі НГУ «Донбас» знаходяться у зоні проведення АТО, починаючи з липня 2014 р. Бійці брали участь у звільненні міст: Миколаївка, Костянтинівка, Попасна, Лисичанськ, Піски [13]. Приймали участь у боях поблизу Артемівська, Горлівки. 18 серпня бійці ДБ з боями увійшли до Іловайська, де зазнали великих втрат. Учасниця батальйону Марія Вітер повідомила, що внаслідок боїв під Іловайськом з 760 бійців «Донбасу» залишилося близько 170. Восьмеро осіб загинули під Іловайськом 19 серпня 2014 р. Близько 45 бійців «Донбас» втратив у Іловайському котлі упродовж трьох днів, починаючи з 29 серпня 2014 р. На початок вересня 2014 р. кількість полонених бійців підрозділу становила 98 осіб, понад 100 осіб були поранені. На початку 2015 р. частина «Донбасу» у Луганській обл. приймає участь у звільненні Вуглегірська, у лютого разом зі ЗСУ брали штурмом с. Логвинове [14]. З березня батальйон тримає позиції на Луганському та Маріупольському напрямках.

На добровольчих засадах починав формуватися батальйон «Азов», створений 5 травня 2014 р. у м. Бердянськ Запорізької обл. Загін як БПСМОП. Після того, як прийняте рішення про його розширення, 17 вересня 2014 р. «Азов» перетворено на полк спеціального призначення та 9 жовтня переведено до складу НГУ. Основу «Азову» склали члени двох громадських організацій «Патріот України» та «Соціал-національної асамблеї». Комбатом підрозділу призначено А. Білецького. Бойовий шлях ДБ розпочинається з травня 2014 р., коли відбувалися бої з диверсійними проросійськими військовими групами у м. Маріуполь та його околицях. За участю «Азова», 13 червня 2014 р., місто фактично було відбито у проросійських угруповань. На початок липня «Азов» повністю встановлює контроль над узбережжям Азовського моря у Донецькій обл. У серпні 2014 р. розпочинаються важкі бої за Іловайськ. До наступальної операції ЗСУ залучаються добровольці з «Азову», «Дніпра», «Донбасу», «ДУК» та батальйону «Шахтарськ». Під час боїв, які розпочалися 10 серпня 2014 р., полк втратив шістьох бійців [15]. Наприкінці 2014 р. та упродовж 2015–2016 рр. батальйон задіяний у виконанні військових операцій у секторі «М» – Маріупольський напрямок.

На сьогодні єдиним військовим з'єднанням, яке від початку формувалося як ДБ територіальної оборони та першим відійшов у підпорядкування ЗСУ є 24-й окремий штурмовий батальйон «Айдар», створений у травні 2014 р. З березня 2015 р. «Айдар» став частиною сухопутних військ. До складу підрозділу увійшли три штурмові, одна розвідувальна рота та автомобільний взвод. Основу батальйону склали колишні учасники «Самооборони Майдану». Першим командиром батальйону став С. Мельничук [16]. Свою назву формування отримало від назви річки, де добровольці провели перший бій. Від початку бойові завдання батальйон виконує на території Луганської обл. Як і більшість добровольців, «Айдар» залучався до охорони правопорядку під час проведення позачергових виборів Президента України на виборчих дільницях Старобільщини та у м. Щастя. У липні добровольці «Айдару» вели бої у Рубіжному та Сєверодонецьку, проводили операцію із деблокування Луганського аеропорту, у липні – звільняли м. Лутугине [17].

Трагічною сторінкою в історії підрозділу став початок вересня 2014 р., коли, змінюючи місце дислокації, пересуваючись вантажівкою на шляху між с. Металіст та м. Щастя, біля с. Цвітні Піски, «айдарівці» потрапили у засідку. Під'їхавши до ворожого блокпосту, над яким майорів синьо-жовтий прапор, по підрозділу був відкритий вогонь. Внаслідок обстрілу було вбито 33 бійці батальйону, велика кількість добровольців вважається зниклими безвісти [18].

У вересні 2014 р. бійців «Айдару» звинувачують у зловживаннях в зоні АТО. Голова Луганської ОДА Г. Москаль повідомив про факт захоплення хлібзаводу поблизу Станиці Луганської та незаконного затримання людей. Начальник Генштабу В. Муженко 25 листопада 2014 р. змінив керівництво підрозділу, призначивши комбатом Є. Пташника [19].

Одним з перших засновано добровольчий підрозділ ПС – «ДУК». Він формується у квітні 2014 р., мав назви «Дніпро», «Дніпро – 2», з червня 2014 р. – «ДУК». Основою батальйону стають добровольці з «Тризубу», «УНСО» та «Спільної справи». Корпус очолює А. Стемпіцький. «ДУК» мав одну з найбільш розгалужених систем розподілу бойових підрозділів, мобілізаційних та учбових центрів серед усіх ДБ. У своїй структурі батальйон мав два окремі бойові та медичний батальйони, чотири штурмові роти, дві тактичні групи та по одному підрозділу снайперів, артилеристів, розвідки та аеророзвідки, автороти. З кінця грудня 2014 р. для підтримання військової дисципліни створено підрозділи військово-польової жандармерії. Діяло в структурі «ДУК» 17 запасних підрозділів, які виконували функції БТрО.

Від часу заснування «ДУК» відмовляється від офіційного входження до силових підрозділів. Відсутність офіційного статусу унеможливує отримання бійцями корпусу зброї. Можна припустити, що зброя бійцям частково надавалася «офіційними» підрозділами. Пізніше, бійці починають використовувати трофейну зброю, здобуту в боях [20].

Перші військові операції «ДУК» проводить спільно з підрозділами ЗСУ. У липні 2014 р. разом з бійцями 93-ої бригади звільнено Авдіївку, у серпні, спільно з 51-ою – Красногорівку [21]. Упродовж вересня–листопада 2014 р. бійці корпусу беруть участь у обороні Донецького аеропорту. У березні 2015 р. «ДУК» зосереджується на південному напрямку та займає позиції біля Широкиного. Після поступового переведення добровольчих з'єднань під загальне керівництво, яке остаточно відбулося в квітні 2015 р., підрозділ продовжує діяти в зоні АТО як громадське об'єднання.

БПСМОП «Шахтарськ» почав діяти в структурі МВС Дніпропетровської обл. з червня 2014 р. Його створенню передувала міфічна діяльність ДБ «Україна», що діяв під опікою народного депутата від радикальної партії О. Ляшка. Деякі ЗМІ пов'язували непідтверджений факт причетності депутата до створення батальйону з агітацією напередодні позачергових президентських виборів. У цей час, упродовж травня-червня 2014 р., триває проведення спецоперації зі звільнення Маріуполя. Народний депутат неодноразово заявляв про участь «України» у звільненні міста. Бійці «Азову» заперечували існування підрозділу, називаючи «Україну» віртуальним батальйоном, якого не існувало у реальному житті [22].

За словами командира «Шахтарська» А. Філоненка, батальйон «Україна» почали створювати в травні 2014 р. Пізніше він був переформатований спочатку на «Шахтар», пізніше на БПСМОП «Шахтарськ» [23]. Перша рота батальйону відправляється в АТО 8 липня 2014 р. Як і більшість ДБ, основним завданням «Шахтарська» була підтримка порядку у звільнених містах та на блокпостах. Основні військові операції підрозділу відбулись упродовж серпня 2014 р. В цей час була ліквідована диверсійна озброєна група у Докучаєвську. У другій половині місяця бійці «Шахтарська» беруть участь у боях під Іловайськом. Через місяць після початку виконання бойових завдань, частина бійців батальйону була звинувачена у мародерстві [24]. Зважаючи на ці причини, 16 жовтня МВС приймає рішення про розформування «Шахтарська». Міністр МВС А. Аваков, коментуючи ліквідацію батальйону, наголошував на неодноразових випадках мародерства у Волновасі, хоча зазначав, що в них приймали участь близько 50 осіб із 700 добровольців.

З колишніх бійців батальйону створено два підрозділи МВС. Перший – «Свята Марія», став підрозділом під патронатом політичної партії «Братство» Д. Корчинського, інший – «Торнадо», формується як рота патрульної служби міліції Запорізької обл.

«Свята Марія» юридично виникає 21 вересня 2014 р. на базі роти «Сотня Ісуса Христа», яка була сформована з членів партії «Братство» та від початку окремою ротою увійшла до «Азову». Пізніше підрозділ входить до «Шахтарська» [25]. Командиром був Д. Лінько. Підрозділ позиціонував себе як перший християнський ДБ. Наприкінці 2015 р. «Свята Марія», як п'ята рота, стає частиною полку особливого призначення «Київ».

Підрозділ «Торнадо» створено у вересні 2014 р. на чолі з Д. Волею. До часу свого розформування, 18 червня 2015 р., діяльність підрозділу пов'язана з позавійськовими скандалами. Бійців звинувачували у рейдерській та кримінальній діяльності. За словами Г. Москаля, «Торнадо» ніколи не брав участі у бойових операціях та перетворився на злочинне угруповання [26]. У самому підрозділі його ліквідацію пов'язують з боротьбою проти контрабанди [27].

Батальйон «Січ» під командуванням О. Писаренка створено у червні 2014 р. як БПСМОП і його включено до складу МВС. Більшість бійців батальйону були членами Всеукраїнського об'єднання «Свобода». У зоні АТО підрозділ перебуває з 26 серпня 2014 р. [28] На сході «Січ» дислокується у Слов'янську, де підтримує правопорядок. Окрема частина підрозділу перебуває під с. Курахово, де задіяна у охороні стратегічного об'єкту – дамби Курахівської ТЕС.

Колишні працівники органів внутрішніх справ, військовослужбовці та офіцери запасу були залучені до формування БПСМОП – «Київ-1», створеного в квітні 2014 р. Комбатом ДБ призначено В. Сатаренко. В структурі підрозділу сформовано штурмову роту «Тінь», яку планують використовувати в екстрених ситуаціях [29].

Після трагічних подій у Одесі 2 травня 2014 р., коли в наслідок протистоянь загинуло близько 40 осіб, ДБ залучено до охорони громадського порядку. На початку липня 2014 р. батальйон «Київ-1» вирушив у зону АТО, де залучається до охорони блокпостів, бере участь у окремих військових операціях спільно з ЗСУ, зокрема: 4 липня 2014 р. за участю ДБ звільнено м. Миколаївка. Частина батальйону у серпні–вересні 2014 р. перебуває на околицях м. Луганськ. В результаті обстрілів в ніч з 4 на 5 вересня, внаслідок яких було вбито двоє бійців підрозділу та знищено табір батальйону у м. Дмитрівка, прийнято рішення про виведення бійців, які були останніми українськими підрозділами у місті.

3 членів «Самооборони Майдану» сформовано БПСМОП – «Київ-2» та «Золоті Ворота». У зоні АТО дій «Київ – 2» до 4 вересня 2014 р. базувався під Дебальцеве, з середини вересня – початку жовтня виконував завдання у Чернухіно.

ДБ «Золоті ворота» бравучасть у зачистці Красного Яру та населених пунктів біля Луганська в упродовж 10–22 серпня 2014 р. Після вторгнення до міста регулярних військ РФ, основні сили батальйону відступили до Новоайдару та Сватового.

Відповідно до рішення МВС України від 21 листопада 2015 р., підрозділи «Київ – 1», «Київ – 2», «Золоті ворота», «Січ» та «Свята Марія», стають складовими частинами полку особливого призначення «Київ». Офіційно, одним з останніх ДБ, включеним до складу ЗСУ, залишався «ОУН». Основу підрозділу склали активісти I-ої Київської сотні ОУН ім. Є. Коновальця, які приймали участь у подіях Революції Гідності. З початком військових дій, ОУН приймає рішення про формування батальйону територіальної оборони в м. Ніжин. Одночасно формується окремий загін у складі «Азову». В липні 2014 р. підрозділ офіційно змінює назву на «Батальйон ОУН» та приєднується до складу «ДУК», в серпні – офіційно відокремлюється та діють самостійно під командуванням М. Коханівського.

3 серпня 2014 р. підрозділ дислокується у с. Піски. Після того, як Генеральний штаб приймає рішення про виведення ДБ із зони АТО, частина «ОУН» у квітні 2015 р. вливається до 93-ої окремої мотопіхотної бригади. Станом на квітень 2016 р. бійці підрозділу тримають позиції в районі шахти «Бутівка», яка на сьогодні є найближчою точкою до окупованого Донецька, що контролюється ЗСУ.

«Самооборона Майдану» стає основою батальйону оперативного призначення резервістів НГУ ім. С. Кульчицького під командуванням В. Толочко. Свою назву підрозділ отримав на честь генерал-майора С. Кульчицького, який трагічно загинув 29 травня 2014 р. на горі Карачун у Слов'янську. Підрозділ у травні–липні приймав участь у боях за Слов'янськ та Краматорськ. На січень 2015 р. батальйон втратив 26 бійців, половина з них загинули внаслідок аварії поблизу селища Маньківка 5 січня 2015 р.

Зробивши спробу дослідити деякі аспекти формування та діяльності добровольчих військових підрозділів у зоні АТО, яких на початку бойових дій діяло близько 30, можна відзначити їх ключову роль у частковій стабілізації ситуації у південних регіонах України. Частково підрозділам вдалося зупинити та попередити масові захоплення приміщень місцевих владних структур у Донецькій та Луганській областях, що фактично зменшило окуповану частину так званих «ДНР» та «ЛНР» у майбутньому.

Початок військових дій у східних регіонах у часі співпав з політичною дестабілізацією країни. ЗСУ, в цей час, тільки розпочинають своє відродження, підрозділи добровольців беруть на себе основний військовий удар фактично стримуючи ворога. Враховуючи те, що діяльність ДБ була розглянута частково та мала узагальнюючий характер, це дає змогу продовжити дослідження в цьому напрямку у подальшому.

Список використаних джерел

1. Бугусов Ю. «Добровольчі батальйони: структура, страхи, проблеми бойового застосування / Ю. Бугусов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/dobrovolchi-batalyoni-struktura-strahi-problemi-bojovogo-zastosuvannya-.html>.
2. Кравченко С. «Добровольчі батальйони: від виникнення до підпорядкування ЗСУ чи Нацгвардії» / С. Кравченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/132877>.
3. Гуральська А. «Звіт: Добровольчі батальйони. Виникнення, діяльність, суперечності» / А. Гуральська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/46226zvit_dobrovoljchi_bataljoni_viniknennja_dijaljnistj_superechnosti.
4. Закон України Про Національну гвардію України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
5. Демчук С. День у Нацгвардії / С. Демчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/textynewseditor/read/52661/Den_u_Nacgvardiji_Dobrovolci_iz_Samooborony_uchatsa.
6. ДУК говорить, що його «легалізував» народ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.newsru.ua/ukraine/03feb2016/stempickyj_matos.html.
7. Батальйон ім. Джохара Дудаєва хочет воїти в состав МВД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.lb.ua/war/2015/04/21/302584_batalon_im_dzhohara_dudaeva_hochet.html.
8. На Луганщині створили батальйон МВС для боротьби із сепаратизмом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/910155-na-luganschini-stvorili-batalyon-mvs-dlya-borotbi-iz-separatizmom.html>.
9. Руководитель спецотряда «Тимур» до сих пор в здании СБУ в Луганске [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sever.lg.ua/2014-05-03-rukovoditel-spetsotryada-timur-do-sikh-por-v-zdani-ib-sbu-v-luganske>.
10. Під Іловайськом загинули 9 бійців батальйону «Дніпро-1» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1381848-pid-ilovayskom-zaginuli-9-biytsiv-batalyonu-dnipro-1-radnik-a-avakova>.
11. В Донецькій області почали формувати партизанський отряд «Донбасс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrnews.info/lenta/news_full.php?id=339556.
12. Батальйон «Донбасс» взяв под контроль район Донетчини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/05/15/7025491/?attempt=1>.
13. Щоденники війни – 4 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.battalion-donbass.info/2014/07/05/щоденники-війни-4/> 14. Сили АТО взяли штурмом Логвиново [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/ukraine/3478638-syly-ato-vzialy-shturmom-lohvyново-ydet-zachystka-semenchenko> 15. Шістьох вбитих з 14-и полк «Азов» втратив у боях за Іловайськ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/andriy-bileckiy-rozproviv-pro-vtrati-azovu-pid-chas-ato-370200.html> 16. Соколинська А. «Майдан там, де ми» / А. Соколинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/maydan-tam-de-mi> 17. 13 бойцов «Айдара» погинули при звільненні Луугино [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.lb.ua/accidents/2014/07/28/274312_bolshe_dvadtsati_boytsov_aydara.html 18. Терористи заманили бійців «Айдару» в засідку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/11/7037407/?attempt=1> 19. Москаль: МВД підтвердило причастність «айдаровцев» к захвату хлебозавода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/06/2/7069820/?attempt=1> та 20. Чого хоче «Правий сектор»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/04/150429_right_sector_demands_vs 21. Сили АТО звільнили Красногорівку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/08/1/7033707/> 22. В «Азові» кажуть, що батальйон Ляшка – віртуальний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/rubric-politycs/1675572-v-azovi-kagut-shcho-batalyon-lyashka-virtualniy-1947839.html> 23. Командири батальйону «Шахтарськ»: 95 % міліції потрібно звільнити [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.obozrevatel.com/interview/30751-komandiri-bataljonu-shahtarsk-95-militsii-potribno-zvilniti--tse-vorogi.htm> 24. Аваков наказав розформувати «Шахтарськ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/politika/avakov-nakazav-rozformuvati-batalyon-shahtarsk-cherez-maroderstva-374302.html> 25. МВС створило перший християнський батальйон «Свята Марія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vn.20minut.ua/kriza-v-ukrayini/mvs-stvorilo-pershij-hristiyans-kij-batal-jon-svyata-mariya-v-n-omu-ta-10415907.html> 26. Москаль заявив в СБУ на батальйон Торнадо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/ukraine/3528674-moskal-zaiavyl-v-sbu-na-batalon-tornado> 27. Як в роті Торнадо прокоментували відмову скласти зброю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/ukrain/238680/> 28. Бійці батальйону «Січ» вирушили в Авдіївку і Піски [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukranews.com/news/170114.Boytsi-batalona-Sich-otpravilis-v-Avdeevku-i-Peski.uk> 29. В составе спецбатальона «Киев-1» создали штурмовую роту «Тень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lb.ua/news/2014/11/14/286001_sostave_spezbatalona_kiev1.html

Антон Богдалов

ИСТОРИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОБРОВОЛЬЧЕСКИХ БАТАЛЬОНОВ В ЗОНЕ ПРОВЕДЕНИЯ АТО

В статье исследован процесс возникновения и деятельности некоторых добровольческих батальонов на первых этапах проведения АТО. Определена роль и влияние добровольцев на ход военных событий. Сделана попытка дать историческую оценку деятельности добровольцев. Проведено исследование участия добровольческих соединений в отдельных военных операциях.

Ключевые слова: добровольческие батальоны, добровольцы, АТО, формирования, военные операции.

Anton Bogdalov

HISTORY OF FORMATION AND ACTIVITIES VOLUNTEER BATTALION IN THE ZONE OF ATO

The article explored the process of some activities volunteer battalions in the early stages of ATO. The role and impact of volunteers on the course of military events. Given the the historical evaluation of volunteers. Studied volunteers participated in the conduct of military operations.

Key words: volunteer battalions, volunteers, ATO, formation, military operations.